

Houtteelt op landbouwbedrijven: een gemeenschappelijk perspectief

C. F. W. M. von Meijenfeldt, directie Bos- en Landschapsbouw

JSN = 746650

Op 29 augustus is een set-aside regeling van kracht geworden. Houtteelt op landbouwbedrijven wordt met deze regeling naar verwachting in Nederland een nieuw fenomeen.

In dit artikel zal worden stil gestaan bij de beleidsmatige kanten ervan.

Hoe past deze ontwikkeling in het EG-landbouwbeleid, in het EG-bosbouwbeleid, in het nationale bosbeleid?

De set-aside regeling

In de set-aside regeling is voorzien in het tijdelijk uit productie nemen van bouwland. In plaats van het normale gebruik dient de grond of braak te worden gelegd, of te worden bebost met hoog productieve boomsoorten, of voor niet landbouwkundige doeleinden te worden gebruikt. De gronden moeten wel hun landbouwkundige bestemming behouden.

Voor het uit productie nemen van het bouwland kan een bijdrage worden verkregen van, ingeval van bebosning, ca. f 1550,-/ha/jaar. Hierbij zal aan de voorwaarden uit de regeling moeten worden voldaan. Daarnaast kan ook een beroep worden gedaan op de reguliere bosbouwregelingen, voor zover van toepassing in de gevraagde omstandigheden.

De recent afgekondigde set-aside regeling (officieel de "Beschikking ter zake van het uit productie nemen van landbouwgronden") is een nationale invulling van een verplichte steunregeling om de omschakeling en extensivering van de landbouwproductie aan te moedigen. Dit, als uitvloeisel van een begin 1987 door de Raad van Landbouwministers van de EG overeengekomen pakket van maatregelen in het kader van het sociostructuurbeleid. In eerste instantie ging het daarbij met name om extensivering van graangronden, in latere instantie is dit omgezet in een regeling voor alle akkerbouwproducten waarvoor een gemeenschappelijke marktordening van kracht is.

Het Gemeenschappelijke landbouwbeleid

Het belangrijkste doel van het Gemeenschappelijke

landbouwbeleid is het voeden van de ca. 330 miljoen consumenten in de Gemeenschap. Dit doel is meer dan bereikt. Het gebrek aan evenwicht tussen vraag en aanbod is het centrale probleem waarmee het gemeenschappelijke landbouwbeleid momenteel wordt geconfronteerd. De kosten verbonden aan het landbouwbeleid worden politiek niet meer verantwoord geacht.

In het Groenboek van de Europese Commissie, uit begin 1986, wordt deze problematiek uitgebreid uit de doeken gedaan en er worden oplossingsrichtingen aangedragen. Mogelijke oplossingsrichtingen die aan de orde komen zijn onder andere een vergroting van de uitvoer naar derde landen, imports substitutie, nieuwe gewassen voor de boeren (medicinale planten en dergelijke), nieuwe afzetsectoren voor bestaande producten (bijvoorbeeld ethanol uit graan voor autobrandstof). Ook kan aan prijsverlaging ter vergroting van de vraag worden gedacht, en aan productiequotering ter verkleining van het aanbod.

Bos en hout als oplossingsrichting nemen in deze discussie een eigen positie in. Er zitten zowel elementen in van imports substitutie als van nieuwe gewassen voor agrariërs. Daarnaast past het tevens binnen het streven naar gemeenschappelijke activiteiten op het gebied van bos en hout. Verderop wordt hierop dieper ingegaan.

Sinds het verschijnen van het Groenboek zijn er vele discussies gevoerd en vele besluiten en maatregelen genomen. Er wordt op vele fronten tegelijkertijd aan de problematiek gewerkt, zonder dat er al echte duidelijkheid is over de hoofdlijn van het beleid: prijsverlaging of productiequotering. Hier wordt door de verschillende Lid-Staten ook gedifferentieerd tegen aangekeken.

Naar verwachting zal pas na afloop van de GATT-onderhandelingen, het grote internationale overleg over de handelsspelregels en -relaties in de wereld, meer duidelijkheid kunnen ontstaan over deze hoofdlijn van beleid.

Voor de bosbouw, maar ook voor natuur en landschap, zijn aan de uitkomst ervan grote consequenties verbonden.

Voor de Europese Commissie is de bosbouw duidelijk

Erfbeplanting van populier met op de achtergrond wegbeplanting.

(Foto: Staatsbosbeheer)

één van de veelbelovende sporen die leiden naar een oplossing van de problemen in het landbouwbeleid.

Het Gemeenschappelijke bosbouwbeleid

Ongeveer 20% van het grondgebied bestaat uit bos. Dit komt overeen met 43 miljoen ha in het Europa van de twaalf. Het bos voorziet in de helft van de behoefte aan hout en houtproducten, zodat er een belangrijk tekort is: 15-20 miljard ECU. Bovendien tendeeft de Gemeenschappelijke houtconsumptie naar een toename van 30% in het jaar 2000. Voorts zijn de bossen ook van groot belang voor natuur en milieu en voor de recreatie.

In de strikte zin van het woord en in vergelijking met de situatie op landbouwgebied, is er geen sprake van een gemeenschappelijk bosbouwbeleid. Wel heeft de EG in het verleden een aantal maatregelen gefinancierd op bosbouwgebied op grond van andere vormen van beleid dan bosbouwbeleid. Genoemd kunnen worden landbouw, onderzoek, milieu, regionaal beleid, ontwikkelingsbeleid, enz. In de laatste vijf jaren heeft de Gemeenschap op deze wijze tot bijna een half miljard ECU [één ECU is ca. f 2,30] bijgedragen aan de bosbouwsector. Dit was een aanmerkelijk groter bedrag dan in de periode daarvoor.

Begin 1986 publiceerde de Europese Commissie een discussiestuk over communautaire maatregelen in de

bosbouwsector, het zogenaamde Memorandum Bosbouw.

In de discussies hierover bleek er duidelijke overeenstemming te bestaan over het feit dat de Gemeenschap voortaan permanent actie dient te ondernemen om de bossen te beschermen, te ontwikkelen en tot waarde te brengen.

Juli 1988 is er van de zijde van de Commissie verschenen een "strategie en actieprogramma van de Gemeenschap voor de Bosbouw". De strategie voor de bosbouw geeft de doelstellingen op middellange en lange termijn weer. Uitgangspunten hierbij zijn dat de gemeenschappelijke activiteiten op bosbouwgebied een aanvulling zijn op hetgeen nationaal geschiedt en dat de maatregelen selectief zijn en gericht op essentiële punten. Om de strategie te realiseren zal de commissie over bestuurlijke en financiële instrumenten moeten beschikken, zoals een Permanent Bosbouw Comité. Het is de bedoeling de strategie voor de bosbouw uit te voeren in etappes die telkens een periode van vier jaar omvatten.

Het gepresenteerde actieprogramma heeft betrekking op de jaren 1989 tot en met 1992. Het is dus als het ware de eerste etappe van de strategie. In het actieprogramma wordt prioriteit gegeven aan de volgende vijf terreinen:

- bebossing van landbouwgronden,
- ontwikkeling en betere benutting van de bestaande bossen,
- bescherming van de bossen,
- een speciaal programma voor de kurk,
- en begeleidende maatregelen.

Met name de bebossing van landbouwgronden is in dit kader van belang. De Commissie stelt o.a. dat op grond van de te verwachten ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, waardoor aanzienlijke oppervlakten beschikbaar kunnen komen, mag worden aangenomen dat er in de toekomst een grote rol voor de bosbouw zal zijn weggelegd. In het actieprogramma is dan ook een uitbreiding van de bebossingssteun bij bebossing van landbouwgronden voorzien, o.a. in het kader van de set-aside regeling.

Dit laatste is in ieder geval al werkelijkheid geworden, over veel van de andere voorstellen van de Commissie moeten de nationale Lid-Staten zich nog uitspreken. Ten opzichte van de afgelopen periode is met het voorgestelde actieprogramma voor de komende periode ongeveer een half miljard gulden meer gemoeid, mochten de Lid-Staten instemmen met de voorstellen.

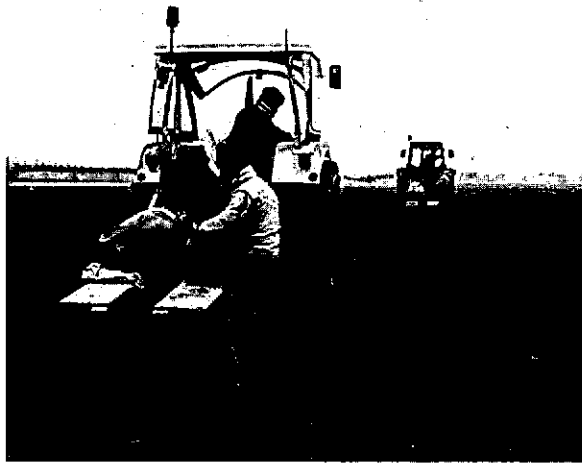
Al met al kan samenvattend gesteld worden dat er geen sprake was en is van een Gemeenschappelijk Bosbe-

leid in de strikte zin van het woord, maar wel dat de bosbouw in de Gemeenschap aan belang aan het winnen is. De belangrijkste reden hiervoor lijkt terug te voeren op de ontwikkelingen in het landbouwbeleid.

Het aantal acties op bosbouwgebied is aan het groeien. Bebossing in het kader van de set-aside is een nu al zich concreet in Nederland voordoende uiting van de nieuwe oriëntatie op het gebied van de bosbouw, c.q. de houtteelt op het landbouwbedrijf.

Houtteelt op landbouwbedrijven en het Nederlandse bosbeleid

De bebossing in het kader van de set-aside regeling is

Het machinaal planten van loofbos op landbouwgrond.
(Foto: Landinrichtingsdienst)

op te vatten als een vorm van agrarische houtproductie. Als zodanig past dit in het streven van de Regering de zelfvoorzieningsgraad in hout op te voeren. In het Meerjarenplan Bosbouw is een verhoging van de zelfvoorzieningsgraad in hout en houtprodukten voorzien van 8 tot 17% in de tweede helft van de volgende eeuw.

Eén van de maatregelen hiertoe is de aanleg, tot het jaar 2000, van 15.000 ha tijdelijk bos met produktiedoelstelling. Door de aanleg hiervan kan op relatief korte termijn de grondstoffenvoorziening van ons land verhoogd worden. De set-aside regeling maakt (gedeeltelijk) concretisering van dit beleid mogelijk. Er mag worden verwacht dat, ten opzichte van de reguliere bosuitbreiding, er een extra bosuitbreiding van redelijke omvang tot stand zal worden gebracht.

Agrarische houtproductie is, als vorm van houtteelt, relatief nieuw en zal met de nodige aandacht moeten worden begeleid. De ervaringen die nu op praktijkschaal zullen worden opgedaan, zullen in de nabije toekomst van belang zijn als er meer duidelijkheid ontstaat over de uitkomst van de discussies over de toekomst van de landbouw in de Gemeenschap en in Nederland. De optie houtteelt op landbouwbedrijven zal dan, naast de andere mogelijke opties, op een verantwoorde manier mee in de besluitvorming betrokken kunnen worden.

Tezamen met de optie permanent bos betekent dit dat er voor de Nederlandse bosbouwwereld op twee manieren mogelijk nieuwe kansen en taken zullen ontstaan. Het gemeenschappelijke perspectief ziet er, in meerdere betekenissen van het woord, op zich dan ook positief uit.